Delo

Država: Slovenija

Stran: 16

Površina: 748 cm^2

27.05.2020

Sreda

Friderik Baraga več kot le misijonar

Damijan Stepančič *Drzna upodobitev Baragovega dela med Indijanci v risoromanu*

Pri založbi Družina je izšel izvirni slovenski strip oziroma risoroman o delovanju misijonarja Friderika Ireneja Barage med Indijanci ob Velikih jezerih. Avtor Damijan Stepančič je sledil Baragovim dnevniškim zapisom in pismom ter orisal njegovo življenje in misijonarsko delovanje v Severni Ameriki. Tam je deloval v petih misijonih, dvakrat se je vrnil v Evropo, postal škof in spreobrnil mnogo Indijancev.

ZDENKO MATOZ

Kaj vas je pritegnilo v zgodbi avanturističnega duhovnika in misijonarja Friderika Barage, da ste se odločili narediti risoroman o njem?
Ne bi rekel, da je bil duhovnik avanturist, vsekakor pa je imel tehtne razloge, da je zapustil naše kraje in našel svoj prostor in vlogo v krajih, o katerih mnogi takrat še slišali niso. Prvi vzgib se je zgodil, ko sem ilustriral *Zdravljico* Franceta Prešerna. V eno od ilustracij sem narisal tudi Barago. Takrat sem naletel na dve sliki. Na prvi sliki Baraga deluje mladostno, evropsko, na drugi, ki je bila očitno posneta tik pred njegovo smrtjo, pa je kot takratni škof videti kot Indijanec. Njegov pogled, udrta lica, ravni lasje, nad njegovo podobo sem bil očaran, in takoj sem se zavedel, da se za to osebno, zunanjo metamorfozo skriva velika zgodba.

Njegova življenjska pot je gotovo vredna takega dela pa tudi epskega filma. Predvidevam, da je moral biti nekaj posebnega tudi med duhovniki?
Ja, res je. Mislim, da ga je takratna klima, zlasti v verskih krogih, utesnjevala. Katerakoli duhovnost je še danes lahko vir manipulacije in prevare, Baraga pa je iskal preprostost, iskrenost in globino. Mislil je, da bo vse to našel v nepokvarjenih in naravnih divjakih, kot sprva imenuje Indijance. Po mojem mnenju in ob prebiranju njegovih dnevniških zapiskov se je to res zgodilo. Ravno ta odnos sem hotel izpostaviti v stripu.

Največ informacij in navdiha ste črpali iz njegovih pisem, ki jih je pisal sestri. Kako je bilo prebirati osebne izpovedi iz davnih časov prve polovice 19. stoletja?
Njegova korespondenca s sestro Amalijo kaže veliko navezanost med njima. Največkrat šele ob odsotnosti nekoga spoznaš, koliko ti ta oseba zares pomeni. Velikokrat se je v pismih obrnil na sestro, da mu pošlje cerkveno opremo. Na široko ji je opisoval tuje dežele, dolgo pot do Amerike, pokrajino, ljudi, med katerimi je deloval. Hkrati je kljub vsemu v njegovih pismih čutiti domotožje.

Zgodbo ste omejili na njegovo bivanje med severnoameriškimi domorodci plemena Otava ob Velikih jezerih. Gotovo je Baraga moral biti nekaj posebnega, da si je pridobil njihovo zaupanje. Navsezadnje je širil božjo besedo z nenasiljem, za razliko od številnih drugih, ki so pokristjanjevanje razumeli kot vojaško operacijo.
Baragova nenasilna komunikacija z domorodci je vsekakor eden od razlogov, da sem se odločil ovekovečiti ta del njegovega življenja. V njem zares deluje moderno, zrelo in odgovorno. In seveda krščansko. Čeprav belec, se ni počutil superiornega nad Indijanci, jemal jih je kot sebi enake. Tako si je pridobil njihovo naklonjenost in sčasoma zaupanje. Zanimal se je za Indijance, hotel jih je bolje spoznati. Pred belci jih je varoval in se nemalokrat potegnil zanje. Namreč, belci so grobo izkoriščali in iztrebljali domorodce. Danes bi rekli, da so izvajali množični genocid nad Indijanci.

Naučil se je njihovega jezika, maševal v njem ter napisal molitvenik v tem jeziku.
To je še en znak, da ni odšel v divje kraje toliko zaradi sebe, kolikor da bi iskreno pomagal. To tudi kaže na njegovo absolutno predanost svojim ljudem. Hkrati pa na njegovo željo po neposrednem komuniciranju z Indijanci, brez prevajalcev. Tako se jim je še približal. Baraga se je očitno zavedal, da si lahko najbolj iskren in predan ravno v maternem jeziku.

Spoštovanje do domorodcev je izrazil tudi v očipvejski slovnici in slovarju. Čeprav misijonarstvo vpliva na spremembe v kulturi domorodcev, se jih je Baraga trudil čim bolje spoznati in razumeti.
Tako, ja. Nekako intuitivno je začutil, da z nasilnim pokristjanjevanjem ne bo prišel daleč. Pravzaprav želim v stripu Barago prikazati kot celostno osebnost, ne zgolj kot nekoga, ki pridiga o edini Resnici. Tako Indijancem pomaga in jim predstavi različne poljedelske kulture, nauči jih obdelovati zemljo, zasadi sadno drevje, z njimi lovi ribe. O Baragovi priljubljenosti priča po njem poimenovano okrožje, njegov grob je v stolnici v mestu Marquette. Očitno je naredil velik vtis na domorodce, Indijanci so mu izrazili hvaležnost tudi tako, da so zanj začeli postopek beatifikacije.

Risoroman je risan v precej temačnih tonih, verjetno s svinčnikom, z občasno rdečo barvo. Kot da ste hoteli poudariti nelagodje, tesnobo, ki gotovo preveva vsakega popotnika v neznano.
Ja, strip sem risal z ogljem v kombinaciji z rdečo. Nisem si mogel predstavljati, da bi to bil barvni strip. Navsezadnje, Barago so Indijanci poimenovali črna suknja. Tako so imenovali vse misijonarje. Bolj sem si želel prikazati njegovo tesnobo na prvih nekaj straneh, ko sem hotel prikazati novi svet, kjer vlada zakon močnejšega in večjega kalibra. Morbidno, tragično vzdušje brez pravil je na Barago vsekakor naredilo vtis, ki se ga verjetno ni otresel. S to svojo presunjenostjo je živel.

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

Friderik Irenej Baraga (1797–1868)

Bil je najvidnejši slovenski misijonar prve polovice 19. stoletja, prvi slovenski misijonar in škof v Združenih državah Amerike, nabožni pisec, utemeljitelj knjižnega jezika indijanskih plemen Očipve in Otava ter prvi marquettski škof, avtor prve slovenske knjige z opisom življenja in značilnosti severnoameriških Indijancev.

Risoroman *Baraga* je risan v temnih odtenkih. FOTO ARHIV ZALOŽBE

Damijan Stepančič, večkrat nagrajeni ilustrator, je subtilno upodobil našega najbolj znanega misijonarja.

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!